

מכתלי בית הדין

תשובות אקטואליות
בענייני חושן משפט

גיליון קל"ה, תשע"ט

משולחנו של הגאון
רבי מנחם מנדל
פומרנץ שליט"א
ריש מתיבתא 'עוז והדר'

עיכוב שכר שכיר לתשלום אחר שנקבע מראש למחר

להם מראש תפקיד אחר. ראובן, יהודי מסורר, הכין לעצמו לוח סילוקין מסודר ובו תכנן במדויק את תשלומי השיפוצים. ליום זה נכנסו לו 4,000 שקלים, הלוואה מגיסו, שהיו אמורים לשמש תשלום לשליח של הנות הקרמיקה, משלוח שהיה אמור להגיע למחרת היום בשש בבוקר. אם לא יהיה לו הסכום הזה במוזמן בעת הגעת המשלוח, עלול השליח לסגת ועמו יפסיד את מחיר המשלוח המזול ואת הנחת המוזמן שהשיג. מאידך, זכר ראובן היטב את דין התורה: ביומו תתן שכרו, ואת האיסור של הלנת פעולת שכיר. האם זה נחשב שיש לו כסף מוזמן? האם יש פתרון הלכתי כלשהו למצב שאליו נקלע?

יהודי ירא שמים לא סומך על עצמו ועל סכרות שנשלפות בשעת לחץ, וכך מצא עצמו ראובן בדרך לבית המשופץ נכנס אל בית ההוראה ושאלתו בפיו: האם 'לשחרר' את בעל המלאכה לדרכו ולשלם לו במועד מאוחר יותר, או לשלם לו מיד?

עיקרי הנושא בהלכה

א. תמצית דיני איסור הלנת שכר הנוגעים לנידון

תחילה נברר בקצרה את דיני 'בל תלין' הנוגעים למקרה שלפנינו: בגמרא (בבא מציעא קיב.) דורשת הברייתא את דברי הפסוק (ויקרא י"ג) 'לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר'. יכול אפילו אם אין לבעל הבית מעות לשלם, בכל זאת יעבור על 'בל תלין'? על כך אמר הכתוב 'לא תלין אתך', והיינו כשיש אתך מעות, אבל אם אין ברשותו של בעל הבית מעות לשלם אינו עובר בכל תלין. וכך נפסקה ההלכה בשולחן ערוך (חושן משפט סימן שלט סעיף י) שאם תבע השכיר מבעל הבית את שכרו ולא היו לו לבעל הבית מעות ליתן לו, אינו עובר ב'בל תלין'.

ב. תנאי שלא יהיה 'בל תלין'

האם ניתן לעשות תנאי עם הפועל מראש ששכרו יינתן לו שלא ביומו ולא יעברו על 'בל תלין'?
הסתפק בכך השואל ומשיב (שתיאתא סימן א) והאריך לברר הדבר. אך תחילה נקדים שכבר בספר חסידים (סימן אלף טו) מצדד ליישם את הרעיון לעשות תנאי עם הפועל כדי שלא לעבור על 'בל תלין', וכך ציווה רבי יהודה החסיד: "אם תשכיר סופר לכתוב לך, תתנה עמו

ה נוטל עצה מן הזקנים אינו נכשל. ראובן שנכנס ראשו ורובו לתקופת שיפוצים בביתו, ידע זאת היטב ולא היסס לגשת ולבקש עצה טובה מבעלי הניסיון. "עצה אחת שווה המון" העניק לו ר' זושא הישיש שישב לצדו בבית המדרש בשיעור היומי ושמע אותו מדבר על שיפוצים אחרי אחד השיעורים, "על כל שקל שאתה מכין לצורך השיפוצים, שים עור שקל בצד. שלא תתקע".

שמע ועשה, העצה אכן הועילה מאד, ועדיין גברו ההוצאות ופחתו המעות, והסוף לא נראה באופק. ה'אוברול' הכללי שתכנן ראובן מתחילה, היה למעשה שיפוץ קוסמטי בלבד לעומת מה שהתברר שיש לעשות בפועל.

כך למשל, במהלך השיפוצים התברר שקו הצנרת הראשי לא עבר ברצפת הבית אלא בתוך הקיר המיועד להריסה לצורך הרחבת הסלון. הזמן היה כבר לחוץ, קבלני משנה היו 'סגורים' על לוח-זמנים מדוקדק לביצוע והכל 'דפק' כמו שעון. הוא לא יכל להרשות לעצמו עיכוב, ולו של יום. במקביל עמד 'כין הזמנים' של אב בפתח, וראובן זכר היטב שחלק מתחשיב תורים המזומנים שלו מבוסס על כך שיספיק כבר השנה להעמיד את דירתו להשכרה כ'דירת נופש' עם השלמת השיפוצים שיהפכו אותה להיכל ראוי לשמו, בהתאם לצורה בה חזר לפרסם את הדירה בלוח הדירות להשכרה.

כיון שכך, לא חסך ראובן ולא פנה להשוואת מחירים מפרכת, הוא פנה אל שמעון, 'המומחה' בה"א הידיעה בענייני אינסטלציה, שגם הכיר את הדירות באזור כעל כף ידו, ומיד הבין על מה מדובר, ובקש ממנו לבוא ולראות מה ניתן לעשות לפתרון הבעיה שנוצרה. שמעון הגיע לביתו של ראובן, בדק את יתר הצנרת והסתעפויותיה, והציע פתרון. הוא העריך את עלות העבודה ב-4,000 שקלים, שרטט על פיסת נייר את הפתרון המוצע וסיכם עם ראובן שישלח לו כבר מחר אינסטלטור אמין, חרוץ ומסור, שיתחיל ויסיים את העבודה במהירות וביעילות.

למחרת בצהריים הופיע בדירה לוי, אינסטלטור שגר מחוץ לעיר והוזמן בדחיפות בידי שמעון שעמד עמו בקשר בפרויקטים רבים נוספים. לוי כיבה את הטלפון והתמסר כולו לעבודה רציפה עד שעות הערב המאוחרות. בשעה 10 בלילה התקשר לראובן והודיע לו על השלמת הלאכה לשביעות רצונו.

בכיסו של ראובן נח באותה עת הסכום המדויק שהיה מתאים לתשלום ללוי על עמל יומו, 4,000 שקלים, אולם למען האמת נועד

שלא תהיה ב'בל תלין' פעולת שכיר, שמה כשיתבע לך לא יהיה לך לתת לו. אף על פי שתעשה תנאי עמו תתן לו כשיתבע אם תוכל". הוא נזקק לשאלה האם אין זה תנאי על מה שכתוב בתורה, שהמתנה תנאי כזה תנאו בטל, ומוסיף: "ואין בזה 'מתנה על מה שכתוב בתורה' שהרי אמרו חכמים אדם מתנה עם פועל שלו להאכילו לחם צר ומים לחץ ואף על פי שחייב להאכילו כסעורת שלמה בשעתו". כלומר שמאחר שמצאנו שדיני עובד ומעביד המפורשים בהלכה הם בסתמא, וניתן להתנות ולשנות מהדין הקבוע, אם כן אפשר לעשות זאת גם לגבי מועד תשלום השכר. ודבריו הובאו בש"ד (סימן שלט סק"ב).

השואל ומשיב מעמיד את השאלה כך: מצד 'תנאי על מה שכתוב בתורה', אין כאן בעיה שהרי אנו נוקטים שברבר שבממון התנאי על מה שכתוב בתורה חל וקיים. אך מצאנו שכאשר התנאי הוא לא רק לביטול זכויות אלא נגד האמור בתורה, אינו קיים אף בממון. שכן הוא הדין בהלכות אונאה, שאם התנה עם השני "על מנת שאין לך עלי אונאה", התנאי האישי למחול על האונאה חל ושוב לא יוכל לתבוע אותו על האונאה, אך אם אמר "על מנת שאין בו אונאה", אין בדבריו כלום, שהרי התורה אמרה שיש בו אונאה, והוא מתנה לשנות מדברי התורה וזה אין באפשרותו. אם כן, אולי אי אפשר להתנות שלא יהיה 'בל תלין', שהרי התורה אמרה שכן ישנו איסור להלין את השכר, ויש להתנות דיוקא בנוסח האישי "על מנת שאין לך עלי בל תלין".

ומצד שני יש מקום לומר שדיוקא באונאה לא ניתן להתנות על עצם דין איסור האונאה, שכן בשורה התחתונה האחר מאנה את השני, ואת זה אסרה התורה ולכן לא מועיל מה שהדבר נעשה בהסכמתו המוקדמת של המתאנה, אך לגבי שכר שכיר פירשה התורה את עיקר האיסור וטעמו שהוא משום "כי אליו הוא נושא את נפשו" ולכן כאשר עשו תנאי מראש יש מקום גדול לומר שכיון שהעובד לא נכנס על דעת כן שיקבל את המעות מיד בסוף יום העבודה, הוא אינו נושא את נפשו לשכרו בסוף היום ולא שייך בזה 'בל תלין', ובדומה למה שנפסק בהלכה (סימן שלט סעיף ט) לגבי עובד אצל בעל בית שדרכו לשלם לכל עובדיו ביום השוק, שאין המעביד עובר על 'בל תלין' עד ליום השוק.

הוא מביא את דברי הש"ד בשם ספר חסידים שהבאנו ותמה, מדוע היו צריכים להסביר שניתן להתנות על כך, מכך שאפשר להתנות על איכות האוכל של הפועל, והרי כל תנאי שבממון קיים? ומבאר שכוונתם להסביר מדוע אין זה תנאי תנאי נגד האמור בתורה, ומתוך שניתן להתנות ולשנות את שאר דיני העובד והמעביד, נמצא שעיקר הקפדת התורה היא על שמירת התנאים המיוחדים בידי השכיר, ולכן כאשר השכיר מוחל ואינו נושא את נפשו אל השכר ביומו ממש, ניתן להשהותו ואין בכך משום 'בל תלין'.

מדבריו עולה ש'בל תלין' אינו איסור מצד עצמו כמו אונאה ושאר איסורים, אלא איסור לשנות מהתנאי שאליו מצפה הפועל, ולכן מועיל מה שמתרצה הפועל מלכתחילה לשינוי תנאי השכר ומועד התשלום.

ג. כשאין לו מזומנים

על עיקר מה שטרח בספר חסידים לבקש שיתנו שלא יהיה 'בל תלין' למקרה שבו יתבע הפועל את שכרו ויודמן שלא יהיו למעסיק מעות באותו יום לתת לו. תמה הפתחי תשובה (סק"ו) לאור המבואר שכשאין לבעל הבית מעות הוא אינו עובר משום בל תלין, שאין זה "אתך", ואם כן לשם מה נזקקו לתנאי זה? הרי במצב שבו נצרך התנאי, כלל אין איסור שלא לשלם בו ביום את שכרו של העובד.

וביאר שכוונת התנאי היא לא למקרה שלא יהיו לו מעות כלל, אלא שמה לא יהיו לו מעות ומזונות להוצאה זו, באופן שיוכל ליתנם לפועל בשכרו, וכגון שיצטרך אותם להוצאה כלשהי ולא ירצה ליתנם לפועל, ולזה מועיל התנאי שכיוון שמעיקר הדין במצב כזה נחשב הוא כמי שיש לו מעות, ולכן אמור לעבור על האיסור של בל תלין, ועל ידי התנאי שהתנה עם העובד מראש שלא יצפה לשכרו בו ביום, שוב אינו עובר על האיסור. אך באמת במקרה שבו אין לו כלל מעות לשלם, אינו עובר באיסור 'בל תלין' גם כאשר לא התנה מראש עם הפועל.

ד. היו לו מעות ובזבזם

כאשר היו לבעל הבית מעות לשלם לפועל בזמן שהאחרון

השלים את עבודתו, אך בזבזם והוציאם בהוצאותיו השונות כך שבשעה שבה הפועל לתבוע את שכרו בסוף היום לא היו בידו מעות לשלם לו, דן הערך ש"י (סעיף י) האם עובר על 'בל תלין'?

הוא פושט את הספק מהלכות נדרים, שם מבואר (בית יוסף יורה דעה סימן רלב) לגבי מי שנדר לפרוע סך כלשהו עד שלושים יום והגיע יום שלושים ואירע אונס ולא פרע, שאין זה נחשב אונס כי יכל לפרוע קודם לכן כאשר היה הדבר בהישג ידו. וראו שם על ההבדל בין דין זה לדין מי שיכל להתפלל אך עדיין היתה שהות עד סוף זמן תפילה ולכן חשב לגמור קודם את העסק שהתעסק בו, ואז נאנס ולא התפלל, שנחשב (אורח חיים סימן קח סעיף ח) אנוס לגבי שיכול להתפלל תפילת תשלומין.

לאור הגיון זה, נוקט הערך ש"י שגם לגבי בל תלין, כאשר בשעה שסיים הפועל את עבודתו היו מעות בידי בעל הבית, והלה החליט לבזבז אותם על הוצאות שונות במקום לשלם את שכר השכיר, אין זה נחשב אונס, ואם אחר כך לא הודמנו לו מעות אחרים, עבר ב'בל תלין'.

ובדבריו אלו הוא מיישב את תמימת האחרונים על דברי הספר חסידים שהובאו בש"ד, לשם מה נצרך להתנות שלא יעבור על 'בל תלין', והרי אם לא יהיה לו כסף אינו עובר גם בלי תנאי, אך לדברי הערך ש"י ניתן להבין שעל ידי התנאי יוכל המעסיק במקרה שיש בידו כסף בשעת סיום העבודה והוא מעוניין להוציא ולבזבז על דבר אחר שיותר חשוב לו מלשלם לפועל בו ביום, ולא יעבור על האיסור רק בזכות התנאי שהתנה מראש עם הפועל.

לנידון שלפנינו עולה מדבריו שכאשר יש למעסיק כסף בזמן סיום העבודה, אם לא התנה מראש שלא יעבור ב'בל תלין', הוא עובר באיסור אם יעכב את הממון בידי או יבזבז אותו, ואין זה נחשב אונס או שאין לו ממון.

וכך פסק החפץ חיים באהבת חסד (ח"א פרק ט סעיף ט) וביאר בנתיב החסד (ס"ק כד) שנקרא כבר "מטי זמן חיובא", ואף שעדיין לא תבעו ו'להלכה, כפי שנביא להלן אינו עובר בבל תלין אם לא תבעו, מכל מקום כבר עכשיו ברור שיתבענו וכמו שאמרו בגמרא שחוקה היא שאין שכיר משהה שכרו לאחר זמן. ולכן אסור לו לבזבז את כספו.

אולם נסתפק שם במקרה שעבר המעסיק ובזבז את כספו, שאף שיתכן שסוף סוף אינו מליץ שכר שכיר 'אתו' ולכן אין זה האיסור כצורתו, מכל מקום הרי הוא מבטל עשה של 'ביומו תתן שכרו' בידיים וכבר ביום חל עליו עשה זה והוא מחוייב לקיימו.

ה. החיוב חל כבר מתחילת העבודה או בסיומה

יתר על כן, מבואר בדברי האור שמח (שכירות פרק יא הלכה ב) שהזמן המחייב ב'בל תלין' אינו סוף הלילה שלאחר יום העבודה, אלא מדובר בחיוב שמוטל על כתפיו של המעביד כבר מתחילת יום העבודה לדאוג לכך שיהיה לו כיצד לשלם לפועל את שכרו בזמנו.

הוא דן בשאלה במי ששכר פועל לעבוד אצלו בערב שבת, שאינו יכול לפרוע את שכרו בשבת ואינו עובר בלייל שבת על 'בל תלין', האם בהתאם למבואר בגמרא (בבא מציעא קי: ולהלכה בסימן שלט סעיף י) שאין עוברים על בל תלין אלא בבוקר ראשון בלבד, שוב לא יעבור המעסיק הזה בכל תלין לעולם.

ופושט את הספק מדברי הירושלמי (ראש השנה פרק א הלכה א) לגבי 'לא תלין' אחר: 'לא תלין חלב חגי עד בוקר', אמר ר' בון שאם נותרו ביום טוב אימורים מקרבנות ערב יום טוב, אינם קרבים ביום טוב, ובכל זאת עוברים עליהם ב'לא תלין' אף שאין רשאים להקריבם. והטעם מאחר שעיקר הלאו של 'לא ילין' הוא חובה בערב יום טוב להודירו ולהקריב כך שלא יבואו האימורים לידי לינה. ובדומה לכך, כתב האור שמח, כוונת התורה לדאוג לשכר הפועל כך שלא יגיע לידי הלנת שכרו, אך עיקר החובה נקבעת כבר מבעוד יום. ו'הביא שם שספר החינוך (פרשת כי תצא, מצוה תקפח) נסתפק בהן.

מדבריו נראה כדברי הערך ש"י ויותר מכך, שמי שהיו בידו מעות לאחר שכבר החל העובד במלאכתו (ולא רק לאחר סיום העבודה), נחשב ככלל 'אתך' ועובר על הלאו אם הלך אחר כך ובזבז את כספו כך שלא נותר לו כסף לשלם לפועל.

את השכר תחת ידו ומצוה וחיוב עליו לשלם לו ככל המוקדם. ואף שאינו עובר על 'לא תלין', מכל מקום יש איסור בדבר. וכדבריו נקט בשו"ת דברי חיים (יורה דעה סימן יא).

למרות זאת נראה שבמקרה שלפנינו, אף לדברי האחרונים האוסרים ניתן להקל, כי לאחר בירור הוברר שלוי הפועל אינו מקפיד על העיכוב כלל, והוא רגיל בכך שמעת לעת הוא נקרא ל'עבודות חירום' תוך כדי שיפוצים ורגיל למחול מלכתחילה לקבל את התשלום בתקופה הקרובה ולא מיד ביום סיום העבודה. ובמצב של מחילה ממש, כתבו הנפש חיה (בבא מציעא קיב. שם) ואולם המשפט (סימן שלט סעיף י) שאין איסור כלל.

ואף שכאמור במקרה שלפנינו יש לצרף לקולא את כל האמור, ורשאי המעסיק לעכב את הסכום עבור התשלום על משלוח הקרמיקה, מכל מקום יש לדעת מה שהביא שם השער משפט מדברי הוזה"ק בפרשת קדושים (ח"ג דף פה). שגם כאשר הפועל מוחל במפורש ואומר לבצל הבית להניח המעות בידיו, לא יעשה כן אלא 'כיומו תתן שכרו', אלא אם כן נתן לפועל את דמי המלאכה והפועל השיב לו לעת עתה.

וזה דבר המשפט

- באופן שיש בידו מעות קודם זמן התשלום, ורוצה להוציאם קודם זמן התשלום, אך יודע שכתוצאה מכך לא יהיו לו מעות כשיגיע זמן התשלום לשכיר, נחלקו הפוסקים אם רשאי להוציא את המעות.
- במקרה שלפנינו שיש לו מעות בשעת התשלום ורוצה להוציאם קודם התביעה של הפועל, לדברי הכל אסור. ואולם בנידון כאן נראה להתיר זאת מטעמים אחרים:
- אדם השוכר פועלים על ידי שליח אינו עובר בכל תלין, אך עדיין ישנו איסור על השהיית השכר. איסור בל תשהא לא נאמר במקום שהוא טרוד, ויש לרונן שגם בנידון שלפנינו, הודקקותו למעות אינה נופלת בחומרתה מטרדת בעל הבית, ונראה שאינו עובר בכל תשהא.
- כשהפועל לא תובע את שכרו אינו עובר באיסור בל תלין, ומן

האחרונים יש שכתבו שקודם לתביעה כלל אין חיוב לשלם לפועל מצד איסור 'בל תלין', וזו סיבה נוספת לקולא במקרה שלפנינו. ואולם אחרונים אחרים הביאו לדברי הוזה"ק שאפילו כשהפועל מסכים לרהות את התשלום איסור איכא שמצווה לשלם.

- בנידון שלפנינו, הסיבה לכך שלא תבע הפועל את שכרו מיד בתום המלאכה נובעת משגרת הפעילות שלו, פועל שרגיל לדרוש את שכרו בתום תקופה, למשל לקראת סוף החודש, הרי הוא מוחל מלכתחילה על תשלום ביומו, ויש להקל ולא לשלם לו בו ביום.

ובשבת הלוי (חלק ז סימן רלא) מצדד לומר שהזמן המחייב הוא עת סיום העבודה ורק מאז מתחיל על המעסיק החיוב לדאוג שיישאר בידו הכסף עד לתשלום, אך לא מבעוד יום מתחילת העבודה. הוא מביא את ראיית האור שמה מן הירושלמי ומחלק בין הרברים: אימורי הקרבן שלא ניתן יותר להקרבה נפסלים, יהיה מה שיהיה, ולכן נחשב הדבר שעבר על איסור כשגם להם להיפסל וברור ודאי שמוטל עליו חיוב מבעוד יום לדאוג שלא ייווצר מצב כזה שהקרשים ייפסדו. אבל ב'בל תלין', כיון שאם הכסף יצא בהוצאות שונות, בפועל לא יעבור על 'בל תלין' אתר' יש מקום לרונן שכשעדיין לא חל עליו החיוב אין זה מוטל עליו ויכול לבזבז את כספו.

לגבי עיקר הספק בליל שבת הוא מעיר, שמבואר בפוסקים (חושן משפט סימן שלו סעיף א ובסמ"ע שם סק"א) שמעיקר הדין ניתן לשלם לשכיר לכתחילה במיני אוכלין, אם כן היה עליו לשלם בליל שבת תשלום בזמנו.

נמצא שלפי מה שכתב האור שמה, כבר מבעוד יום חלה חובה על המעסיק שלא לבזבז את הכסף שברשותו ולשמור אותו בצד לתשלום השכירות, ולדברי השבט הלוי מבעוד יום מותר לבזבז ורק לאחר השלמת העבודה, עד סוף היום, חלה עליו חובה לשלם ואינו רשאי לבזבז את הכסף להוצאות אחרות, ובאהבת חסד (שם) נראה כדברי שבט הלוי, שאין זה חיוב גמור אלא 'שראוי לכל בן דעת לשמור עצמו' שיהיה לו מעות לפרוע בשעת החיוב.

1. שכר פועל על ידי שליח

על אף האמור נראה שבמקרה שלפנינו יש צד קולא גדול, שכן מבואר בברייתא (בבא מציעא קי-קיא). שלא נאמר איסור 'בל תלין' במקרה שהשכיר נשכר למעסיק על ידי אדם שלישי, ובגמרא מבואר שם שיהודה בר מרימר שלח את שמשו לשכור לו פועלים כדי שלא לעבור על 'בל תלין'. ולמסקנת הגמרא כשהשכיר יודע שלבעל הבית אין כל הזמן מעות מוזמנים, אין בעל הבית עובר ב'בל תלין' אך עדיין יש איסור מדברי קבלה שלא להשהות את שכר השכיר ('בל תשהא') הנלמד מדברי הפסוק במשלי (ג כח) 'אל תאמר לרעך לך ושוב ומחר אתן ויש אתך'. וכך נפסק להלכה (סימן שלט סעיף ד).

אמנם מבואר מדברי התוספות (קיא. שם ד"ה אמר) שכאשר בעל הבית טרוד במלאכה אחרת וכדומה, אינו עובר אף על 'בל תשהא'. ולכן לכאורה בנידון שלפנינו שבעל המלאכה נשלח על ידי שמעון 'המומחה', יש לרונן שלא יהיה כאן איסור של 'בל תלין' שהרי לא בעל הבית שכר את הפועל, ולא זו בלבד אלא שהצורך של ראובן במעות לצורך התשלום למשולחן הקרמיקה, הוא טרדה שאינה פחותה מטרדה של עיסוק בדבר אחר שמונעת מהמעסיק לשלם ופוטרת אותו מ'בל תשהא'.

ולכן נראה שבמקרה שלפנינו לא די שלא שייך 'לא תלין' כיון שהשכירות נעשתה בידו של שלישי, אף איסור 'בל תשהא' לכאורה אין כאן מאחר שהוא צריך למעות ומצאנו שטרדה מבטלת איסור זה.

2. כשלא תבע שכרו אין עוברים ב'בל תלין'

נוסף לכך, דרשו בבבא מציעא (קיב). 'לא תלין אתך', מדעתה, לאפוקי מדעת השכיר, היינו כשלא תבעו. וכך נפסק להלכה (סימן שלט סעיף י). וכתבו אחרונים (עבודת הגרשוני סימן ז ונחל יצחק סימן ט) שכל עוד לא תבע השכיר את שכרו, אין מצוה וחיוב כלל לפרוע בזמנו, ולכתחילה יכול לעכב את התשלום מן הפועל לצרכיו. ולדבריהם, במקרה שלפנינו אין כלל שאלה.

אך לעומתם כתב השער משפט (סק"ב) לדייק מפשטות דברי המשנה, שגם כאשר הפועל לא דורש את שכרו, אין לו למעסיק לעכב

מודעה רבה לאודייטא

הננו שמחים לבשר על הופעת כרך נוסף בסדר 'מכותלי בית הדין', כמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה, עשרות פסקי דין נבחרים בדיני ממונות הלכה למעשה, מוגשים בשפה בהירה השווה לכל נפש

בטל': 66-55-22-1800

